REVIEW

HARDBASS JAKO MASKULINNÍ RITUÁL: UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY

Hardbass as a masculine ritual: introduction to problems

Josef Smolík¹, Alena Kajanová²

¹Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, katedra politologie, oddělení bezpečnostních a strategických studií

²Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, katedra sociální práce

Summary

The contribution presented here is aimed at a relatively new phenomenon in the environment of youth subcultures and styles of life – hardbass. It is to state that hardbass – at least partially – is practiced by streams of youth subcultures, which are associated with neonacism or sympathizing with extreme right ideas. Hardbass is thus a further element taken over by the extreme right from the extreme left environment. Visually, this is a dance with electronic music and prevalently Russian texts (by way of analogy to taking over hardbass as a style into Czech Republic from eastern countries) in public areas, such as squares, parks, streets and also shopping centres or restaurants. In the expression of dancers or interpreters, there is not only the ideological element, but also elements related to the masculinity and in general to the perception of the body.

The target of the article is to describe a new phenomenon on the one hand with the help of theoretical concepts related to general theories of youth subcultures and furthermore based on our own analysis of video records of performances of fans of the hardbass from particular Czech regions. The article describes the post-subcultural attitude in social sciences, delimits hardbass particularly as a specific manifestation of extreme right skinheads and football hooligans (but it shows that the hardbass or some of its components can present a quite different entity) and defines main elements of the hardbass (masculinity, perception of the body, ideology, etc.). It also presents a discussion of the field of medial presentation of this dance manifestation with taking into account mass media as well as the production and presentation itself of the style by its members and sympathisers and also relationship to the safety in public areas in association with the fact that the phenomenon is subjected to monitoring by the Safety Information Service. The authors also mention the concept of moral panic, which is quite characteristic for similar activities.

Key words: skinheads – football hooligans – hardbass – violence – moral panic

Souhrn

Tento příspěvek se zaměřuje na relativně nový fenomén v prostředí subkultur mládeže a životních stylů – hardbass. Nutno poznamenat, že hardbass – alespoň částečně – provozují proudy subkultur mládeže, které jsou spojovány s neonacismem či sympatizují s myšlenkami krajní pravice. Hardbass je tak dalším prvkem, který krajní pravice přebírá z prostředí krajní levice. Vizualně se jedná o tanec na elektronickou hudbu s převážně ruskými texty (v analogii na převzetí hardbassu jako stylu do České republiky z východních států) na veřejném prostranství, jako jsou náměstí, parky, ulice, ale

také nákupní centra či restaurace. V projevech tanečníků či interpretů je nejenom ideologický prvek, ale i prvky vztahující se k maskulinitě a obecně k vnímání těla.

Cílem tohoto článku je popsat nový fenomén jednak pomocí teoretických konceptů, jež se vztahují k obecným teoriím subkultur mládeže, a dále pak na základě vlastní analýzy videí z vystoupení příznivců hardbassu z jednotlivých českých regionů. Článek popisuje postsubkulturní přístup v sociálních vědách, vymezuje hardbass především jako specifický projev krajně pravicových skinheadů a fotbalových chuligánů (ačkoli poukazuje na to, že hardbass, respektive některé jeho složky, mohou představovat zcela odlišnou entitu) a identifikuje hlavní prvky hardbassu (maskulinita, vnímání těla, ideologie atp.). Rovněž diskutuje oblast mediálních prezentací tohoto tanečního projevu jak s ohledem na masmédia, tak na vlastní produkci a prezentaci stylu jeho členy a sympatizanty a dále na vztah k bezpečnosti na veřejném prostranství v souvislosti s tím, že fenomén je součástí monitoringu bezpečnostní informační služby (BIS). Stejně tak uvádějí autoři i koncept morální paniky, který je pro podobné aktivity zcela charakteristický.

Klíčová slova: skinheadi – fotbaloví chuligáni – hardbass – násilí – morální panika

ÚVOD

V posledních letech můžeme zaznamenat značný nárůst jevů, které označujeme jako sociálněpatologické. Jedná se o variabilní škálu jevů, které společnost vnímá jako nechtěné, nežádoucí nebo až nepřijatelné. Každý takový jev má svoji míru společenské nebezpečnosti. Čím je tato škodlivost a nebezpečnost vyšší, tím větší je i zájem o jejich řešení (Fischer, Škoda, 2009, p. 13).

Jednou z oblastí, která je charakteristická zvýšenou mírou sociálněpatologických jevů, jsou subkultury mládeže a nejrůznější životní styly mládeže. Tyto představují významný euroamerický fenomén již od zhruba druhé poloviny 20. století. Na území České republiky (dále jen ČR) se pak v průběhu devadesátých let minulého století etablovaly téměř všechny subkultury běžné v zahraničí (např. skinheads, punk, fotbaloví chuligáni, graffiti, taneční scéna atp.). Často jsou právě tyto subkultury mládeže spojovány se sociálněpatologickými jevy, některé subkultury se stávají synonymem pro násilí, extravaganci, politickou ortodoxii, užívání drog, ale i pořádání protestů, demonstrací, happeningů či dobročinných koncertů (Cohen, 1995; Smolík, 2010). To je v současnosti i případ hardbass stylu, který je vnímán v českém prostředí jako nový fenomén.

Cílem našeho článku je teoreticky vymezit a popsat styl hardbass na základě teorií subkultur a vlastních analýz videí z vystoupení českých hardbassových skupin.

Přijmeme-li fakt, že současné životní styly mládeže již nesplňují kritéria pro označení sub-

kultury mládeže v klasickém slova smyslu (Hedbig, 1996), lze konstatovat, že i fenomén hardbass je poměrně komplikovaný a těžko uchopitelný. I v oblasti taneční scény, kdy převládá vliv masových módních trendů, se jedinec nemusí považovat za člena nebo součást subkultury. Na začátku devadesátých let minulého století vznikla obrovská škála nových hudebních stylů a jejich odnoží, že je nebylo možné popsat a přesně definovat jako jednotlivé subkultury (často se hovoří pouze o životních stylech či přímo „supermarketu stylů“) (Muggleton, Weinzierl, 2003, p. 3–23).

K mnoha dalším stylům tak přináleží i hardbass coby specifický hudební styl elektronické hudby, ale i projev – taneční produkce na veřejném prostranství. Pro hardbass je charakteristické, že uchopuje nová témata heslovitě, kdy textem jsou často pouze jednotlivé proklamace a politická hesla. Tematicky se hardbass věnuje nelegální migraci, národní pospolitosti, rasistickým výpadům, kritice společnosti atp. Taneční produkce probíhá na veřejných prostranstvích, kde při reprodukování hudby tanečníci předvádějí jednoduché taneční kreace.

Hardbass má poměrně velkou pružnost členství a splňuje tak podmínku pro to, aby se o něm hovořilo jako o scéně či stylu, případně o kulturním vkusu (cultural taste) (Bennet, 2002). Zainteresovaní jedinci se přidružují k několika různým subkulturám, brání se kategorizaci nebo vyjadřují alternativní, neurčitou či hybridní totožnost. Subkultury, s nimiž se účastníci identifikují, jsou jednak fotbaloví chuligáni

či pravicoví skinheadi, ale i taneční scéna (Kowalska, 2007). Hardbass odpovídá tomu, co Muggleton (2000) označuje za estetické kódy, přičemž je patrné, že tento životní styl (*life-style*) splňuje kritéria pro postsubkulturní přístup.

Hardbass je další prvek, který podporuje tezi, že současné chápání subkultur a životních stylů lze vnímat pouze tzv. postmoderním prizmatem. Tento přístup shrnuje tab. 1.

Tabulka 1 Rozdíl mezi moderním a postmoderním přístupem k subkulturám a životním stylům (Muggleton, 2000; Smolík, 2010)

Moderní éra	Postmoderní éra
jasná skupinová identita	fragmentovaná, roztržštěná identita
stylová homogenita	stylová heterogenita, pluralita
rigidní dodržování subkulturních hranic	flexibilní překračování subkulturních hranic
subkultura je vnímána jako hlavní identita	mnoho stylových identit
vysoký stupeň ztotožnění	nízký stupeň ztotožnění
členství vnímané jako permanentní	členství vnímané jako přechodné
nízký stupeň subkulturní mobility	přechodná náklonnost k subkultuře
důraz na přesvědčení a hodnoty	fascinace stylem a image
politické vyjádření odporu	apolitické cítění
zaměřenost proti médiím, nedůvěra	pozitivní vnímání médií
autentické vnímání sebe (self-perceptin)	vědomost neautentičnosti

Muggleton (2000) tvrdí, že „rozpouštění“ hranic mezi jednotlivými subkulturami jde ruku v ruce s úpadkem většinové společnosti. Jelikož v podstatě žádná majoritní společnost neexistuje, nemají se ani subkultury proti čemu vymezovat. Potřeba odlišení se paradoxně stává pouze jakýmsi společenským požadavkem, nikoli vyjádřením svobody. Postmoderní společnost totiž preferuje individuální nad kolektivním a odlišnost nad konformitou. Otázkou ovšem je, zda nedošlo pouze k tomu, že převládla forma nad obsahem (Muggleton, 2000, p. 47–50). Kolektivní jednání se tak často děje *ad hoc*, nikoli na základě jasné skupinové identity. I to je typický prvek pro hardbass styl. Příznivci hardbassu se nerekrutují z taneční scény, ale z jiných subkultur, je zde patrný nízký styl ztotožnění se se subkulturou a vědomost neautentičnosti, která vede i k pozitivnímu využívání (alternativních) médií, jako je internetová síť (viz níže). Co však hardbass styl odlišuje od jiných životních stylů, je silný důraz na oblast politiky, kde je patrné

opoziční vnímání politické oblasti, kritika mainstreamu a hledání pozitivních hodnot v tanci, pomyslné jednotě tanečníků i ideologickém – krajně pravicovém – ukotvení. Stejně tak je hardbass spojen s veřejným prostranstvím měst (se zapnutým přehrávačem účastníci „vystupují“ na náměstích, v parcích, na ostrůvcích kruhových objezdů, ale i v interiérech – restauracích, nákupních centrech a dokonce v kostele), nikoli produkcemi v přírodě jako například subkultura freetekna. V oblasti image je převzat poměrně neoriginální black block styl, který je charakteristický i pro akce příznivců krajní levice (anarchistů, trockistů atp.). Oblečení a vizáž tak nejsou určujícími prvky, které by něco o jedinci vypovídaly. Při hardbass produkcích jsou využívány i masky a nejrůznější doplňky, které znemožňují identifikaci tanečníků. Ostatně individualita je při tomto stylu potlačována, přičemž dochází k deindividualizaci a uniformitě příznivců hardbass stylu (Nakonečný, 1999, p. 222).

Hardbass jako specifický projev krajně pravicových skinheadů a fotbalových Chuligánů

Hardbass je příkladem konfuze stylů – tj. fotbalového chuligánství¹, skinheadské subkultury a prvků taneční scény. I proto se tento specifický styl, původem z Nizozemska, rozvíjí především ve východoevropských zemích se silnou chuligánskou a ultrapravicovou skinheadskou scénou². Hardbass je oblíben především u fotbalových chuligánů a ultrapravicových skinheadů v Ruské federaci, Srbsku, Polsku, Bělorusku, na Ukrajině, na Slovensku a v posledních několika měsících i v ČR.

Hardbass lze definovat hudebně jako tvrdou elektromusic, která se pomocí tvrdých beatů a heslovitých frází snaží oslovit úzce vymezenou skupinu, která rozumí sdělovaným heslům, často ve formě kryptogramů či politických proklamací. Pokud využijeme Cohenův pojem referenční rámec (frame of reference), pochopíme, že hardbass styl je souborem specifických hodnot, které jedinec uznává a odmítá, stejně tak jako způsobů, jak dosáhnout určitých cílů a překonat překážky, s nimiž se setkává. Hardbass tak odmítá mainstreamovou taneční hudbu, odmítá drogy, politickou korektnost i tzv. postmoderní hodnoty. Naopak prosazuje pospolitost, spontánnost, radikální řešení a národní soudržnost.

Hardbass ovšem vznikl jako hudební styl, v případě Nizozemska není spojován s ultrapravicí, spíše dalšími subkulturami elektronické (taneční) hudby jako například hardcore, gabber či hardcore techno (Reynolds, 1999).

Na propojení hardbassu se skinheadskou a chuligánskou subkulturou poukazují využívané kryptogramy původem z krajně pravicové politické scény, jako jsou například čísla 14 či 88. Číslo 14 například odkazuje k čtrnácti slovům amerického neonacisty Davida Lanea „We must secure the existence of our people and a future for white children“ („My musíme chránit existenci našich lidí a budoucnost bílých dětí“). Číslo 88 je kryptogram pro nacistický pozdrav „Heil Hitler“ (Mareš, 2006, p. 38). Výše uvedené kryptogramy hardbass užívá jako jednoduchá hesla – na videích můžeme například zahlédnout účastníky s tričky s výše popsánými symboly, případně v oblečení značek, které jsou spojovány s hooligans a skinheads.

Jak ale sami sebe vnímají samotní tanečníci, nebylo dosud zkoumáno a je tedy otázkou, zda

se ztotožňují s extrémní pravicí či tvoří vlastní entitu.

Navzdory výše uvedenému má hardbass styl i mnoho kritiků z původních subkultur (tj. fotbalových chuligánů i ultrapravicových skinheadů stejně jako lidí z taneční scény). Stejně jako v případě využívání hiphopových prvků (graffiti či rapu) je i v případě hardbass stylu kritizována neautentičnost pro prostředí krajní pravice, která je spojována s white power rock and rollem (Smolík, 2008a).

V případě hardbass stylu není podstatná identita jednotlivců, protože velká část příznivců této zábavy ví, že se jedná o pouhou pózu, provokaci či recesi. I proto je časté využívání masek, maskování a již zmíněného black block stylu, což u veřejnosti, která není seznámena s takovýmto druhem taneční produkce, může vyvolávat pocity nejistoty, ohrožení či strachu. Přesto je třeba upozornit, že hardbass rozhodně není a priori o napadání či násilí na kolemdoucích. Jedná se spíše o zabrání veřejného prostoru, tak jak jej známe z aktivit radikální levice, která v minulosti prezentovala akce typu „Reclaim the Streets“ či různé „street-parties“ (Wall, 1999).

Maskulinita subkultur a její projevy

Hardbass, stejně jako subkultury, z nichž pravděpodobně vychází, představuje téměř výhradně mužskou aktivitu. Počet žen v subkulturách se váže na jejich styl. Některé subkultury jsou tak genderově prostupnější než jiné. Zároveň postavení žen a mužů je odlišné. Zatímco některé subkultury tendují k androgynii (emo, gothic), jiné (skinheads, hip hop) jsou naopak genderově binární (Digitalis, 2009; Kolářová, 2010). Obecně však mají subkultury spíše mužský podtext (McRobbie, Gerber, 2006, p. 179). V maskuliních subkulturách ženy zastávají nejčastěji roli přítelkyně/partnerky, kterou je ale obvykle opovrhováno (Kolářová, 2010, p. 194).

Zastavíme-li se nyní u maskulinity prezentované v subkulturách propojených s hardbassem, jedná se o maskulinitu hegemonní. Connell (1995) popisuje hegemonní maskulinitu v souvislosti se splněním podmínky normativní heterosexuality ve třech oblastech genderových vztahů: muž jako živitel (rozdělení prací na mužské a ženské), zákaz homosexuality (především mužské, ženská je tolerována) a objektivizace heterosexuálních žen. Tato pěstovaná forma

maskulinity je představována bílými muži, kteří jsou nezávislí, úspěšní, bohatí a s vysokým společenským statusem a vymezuje ostatní podoby mužství jako zženštlé a podřadné (Badinterová, 2001).

V kulturologickém a sociologickém diskurzu jsou ztělesněním maskulinity členové subkultury hooligans. Extremističtí fanoušci převážně maskulinního sportu prezentují mužský kult těla, stejně jako jej prezentují hráči (Klein, 2001, p. 250). Kolektivní identita nebo vůbec identita hooligans je pak konstruována na základě budování specifického typu maskulinní identity. Dle typického projevu maskulinní identity, jímž je odhodlanost k násilí, se projevuje i ve stylu budování těla, založeného na fyzické síle, pití alkoholu a vtípkování jako zřetelného důkazu mužnosti (Ervo, Johansson, 2003). Sociogenezi agresivní maskulinity subkultury popisuje např. Elias a Dunning (1986) ve vztahu k městskému prostředí, nižšímu (dělnickému) socioekonomickému statusu a relativní volnosti dětí, kdy tato kombinace má za následek, že socializace mladistvých probíhá v rámci vrstevnických skupin na ulici. Jedinci tendují k vzájemnému agresivnímu působení a k vypracování systému hierarchie, kde je status příslušníků založen hlavně na věku, síle a fyzickém hrdinství. Bez ohledu na sociální status je propagováno a nošeno značkové oblečení, a to jak u hooligans, tak u skinheads (níže). Podle Connella (1990) se jedná o demonstraci statusu, která je rovněž součástí hegemonní maskulinity úspěšného bílého muže.

Zároveň subkultura ultrapravicových skinheads demonstruje hegemonní maskulinitu v mnoha svých projevech a hodnotách (ochrana území, žen, etnické hrdosti a cti). Skinhead se vizuálně prezentuje jako „opravdový muž“ a ceněny jsou vlastnosti připisované mužům (Klein, 2001, p. 248).

Nezbytnou podmínkou maskulinity obou popisovaných subkultur je proklamovaná heterosexuality. Té se dotýká například Antifa (antifašistické hnutí), která několikrát na svých webových stránkách prezentovala fotografie ultrapravicových skinheadů s homosexuálními projevy, přičemž tyto vždy vzbudily ostré reakce protější strany.

Za součást maskulinity lze považovat i tetování. Symbolické tetování poukazuje na opravdovou příslušnost k subkultuře, protože je trvalé a zároveň jeho bolestivost definuje maskulinity

nositele. Skinheadi si svlékají trička a ukazují tetování na akcích a koncertech, prezentace bývá popisována jako pozdrav *man to man* (Klein, 2001, p. 195).

Mediální prezentace hardbassu

Mediální prezentace aktivit příznivců hardbass stylu je nutné vnímat ve dvou rovinách. Především se jedná o vlastní videa a videosekvence, které účastníci hardbass setkání prezentují na internetové síti v rámci veřejně přístupných stránek (např. na youtube.com, vlastních webových stránkách, sociálních sítích atp.). Tato videa jsou určena k propagaci hardbass stylu a mají často i politicko-sociální podtext. Typická videa jsou realizována hardbass skupinami z Ruska, Polska, Ukrajiny, Srbska a dalších zemí, kde je hardbass styl propojen částečně s krajní pravicí. Video umístěná na internetu vyvolávají reakce diváků, kteří hojně diskutují na daných stránkách, přičemž samotné diskuse jsou analyticky zajímavé.

V ČR proběhlo hardbass setkání již několik, a každá skupina se pokusila vytvořit originální video, jehož účelem je propagovat hardbass styl, fotbalový klub či region. Jednalo se například o skupiny z Ostravy, Zlína, Poruby, Prostějova, Prahy, Olomouce a dalších.

Druhou úroveň mediální prezentace je třeba vnímat prizmatem masmédií, která o hardbass stylu informují a de facto tímto způsobem styl propagují. Je nesporné, že média jako velice aktivní činitel se spolupodílejí na utváření fotbalového chuligánství, skinheadské subkultury i hardbass stylu. Hardbass média zveličují, zkracují či přímo iniciují veřejnou diskusi. Hall a Jefferson (1976) v minulosti popsali tzv. amplifikační spirálu (amplification spiral), která je výrazem toho, jak nadměrné a nepřesné informování o problému může samotný problém zhoršovat. I téma hardbass stylu vyvolává tzv. morální paniku, kterou se v minulosti zabýval Cohen (1972). V principu představuje morální panika veřejnou reakci na určitou skupinu, většinou z řad mládeže, která se jeví jako hrozby pro obecně sdílené normy, zájmy a hodnoty (Smolík, 2008b; Tomášek, 2010). Cohen si zvolil jako příklad mediální interpretace nepokojů, výtržností a střetů mezi příznivci subkultur mods a rockers v Margate či v Brightonu (komentáře hovořily přímo o „bitvě o Brighton“) (Mareš et al., 2004; Smolík, 2008a). Tisk de facto uměle vytvořil sociální problém z malého narušení ve-

řejného pořádku, začal informovat o zvyšující se kriminalitě, počtu násilných činů způsobených mladými lidmi, spekuloval o nejisté budoucnosti a popisoval jednotlivé subkultury v opozici vůči dominantním vrstvám konzervativní britské společnosti.

Média podle Cohena (1972) jednoznačně mají možnost stanovovat veřejná témata. Morální panika se odehrává v několika na sobě navazujících etapách:

U1 ---> U2 ---> U3 ---> U4 ---> U5 ---> U6

- U1 – Případ, incident, událost.
- U2 – Média jsou zaujata touto událostí.
- U3 – Případ je médií popsán jako širší a závažnější sociální problém.
- U4 – Případ je skandalizován, objevují se stereotypy, dochází k překroucení problému.
- U5 – Veřejné mínění se začne vyjadřovat k problému.
- U6 – Požadavek zaměření politiky na problém (požadavek nápravy) (Hall, Jefferson, 1976, p. 77).

Stejný postup platí i pro hardbass akce, což lze sledovat na tom, jak média o těchto aktivitách informují, jak se projevují stereotypy i jaké jsou reakce ze strany bezpečnostních složek ČR. I v případě hardbass stylu lze sledovat, že tisk informace selektuje, emotivně zabarvuje a prezentuje často zkresleně. Média tak často konstruují realitu a mají tak de facto vliv na chování dalších (potenciálních) příznivců hardbass stylu. I z toho důvodu je třeba vnímat média jako významný socializační faktor, který má vliv na dospívající mládež, jež médií prezentované vzorce chování napodobuje a přijímá za vlastní (Erikson, 1999, p. 36–37). I proto mediální zprávy mohou oslovit mládež, která hledá „nový styl“, jenž je provokativní a momentálně „in“.

V této souvislosti se také hovoří o tzv. mediální normě, kdy média prezentují fenomén, který je buď označen za normální (žádoucí, standardní), anebo nenormální, tj. patologický (Fischer, Škoda, 2009, p. 25). Zpravodajství o sociálních fenoménech, v našem případě o hardbass stylu, tak často vyvolává dojem, že se jedná o něco nepřirozeného, nenormálního, pobuřujícího či a priori patologického. I z toho důvodu jsou tyto fenomény řešeny i policejními specialisty či sociálními psychology.

Zhodnocení z hlediska bezpečnosti veřejného prostoru

Z výše uvedených důvodů se hardbass stylem začali zabývat i odborníci z protixtremistických útvarů Policie ČR, dokonce je styl součástí monitoringu zpravodajské služby BIS (Bezpečnostní informační služba, 2011). Přesto je jen velice obtížné spojovat hardbass styl s neonacismem, případně s krajní pravicí. I z důvodu výše popsané mediální prezentace lze vyvodit, že hardbass styl jako určitý prvek provokace a rebelie přitáhne i příznivce mimo subkultury fotbalových chuligánů či ultrapravicových skinheadů.

Rovněž je poměrně obtížné definovat jednotlivé trestné činy či přestupky, kterých se účastníci hardbass setkání dopouštějí. I když Policie ČR při několika hardbass akcích zasahovala, většinou nedocházelo k významnějšímu narušení pořádku na veřejném prostranství (s výjimkou například používání běžně dostupné pyrotechniky). Hardbass akce by podle zákona č. 40/2009 Sb., tj. trestního zákoníku, spadaly s ohledem na celkový kontext pod § 358 – výtržnictví. Tento paragraf je definován následovně: „1) Kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne jiného, hanobí hrob, historickou nebo kulturní památku, anebo hrubým způsobem ruší přípravu nebo průběh organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. 2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a) opětovně, nebo b) jako člen organizované skupiny.“

Zásahy Policie ČR proti vystoupením příznivců hardbass stylu jsou mediálně prezentovány výjimečně, s výjimkou zásahu v nákupním centru v Ostravě 19. 6. 2011. Videá příznivců stylu zachycují nezřídka rovněž příchod a odchod policistů, kdy ostatní nepřestávají tancovat, zatímco několik účastníků s policisty hovoří. Na videu hardbass Uherské Hradiště probíhá produkce před policejní stanicí, na videu hardbass Prostějov je pro změnu zachycena policejní hlídka pasivně přihlížející produkci.

ZÁVĚR

Hardbass jakožto nový fenomén v oblasti českých subkultur vyvolává bouřlivé reakce veřejnosti, médií i odborníků na problematiku extre-

mismu pro své propojení s ultrapravicovou a hooligans scénou. S podobnými tendencemi se setkáváme ve východoevropských zemích, jakoli se může jevit být paradoxní to, že hardbass je elektronickým hudebním stylem a vnější projev, tanec na veřejném prostranství, by spíše evokoval propojení s některou ze subkultur taneční hudby.

Podobně jako ultrapravicoví skinheads a hooligans i tanečníci hardbassu jsou orientováni maskulinně. Jedná se přitom především o mládež. Hrají zde tedy pravděpodobně významnou roli vrstevnické skupiny či jednotlivé party, které realizují tento druh „zábavy“. I z hlediska socializačních prvků hardbass stylu je patrné, že část mládeže bude přebírat normy chování, role, postoje a hodnoty vztahující se k tomuto stylu (tj. například krajně pravicové postoje) (Kraus, 2008, p. 90).

S ohledem na to, že absentují výzkumy na popisované téma, lze jen obtížně zodpovědět otázky, které se k problematice nabízejí – například jak se vymezují členové hardbassu vůči jiným subkulturám, jak sebe sama identifikují a klasifikují.

Pouze budoucnost ukáže, zda je hardbass styl pouze chvilkovou záležitostí nebo se skutečně jedná o životaschopný životní styl městské mládeže.

Vysvětlivky

1. Fotbalové chuligánství je založeno na partách, většinou mladých „příznivců“, kteří přicházejí na fotbalové stadiony s primárním cílem vyvolat konflikt či bitku s jinými podobnými skupinami soupeřova týmu. Celoevropským trendem patrným od 90. let 20. století je střetávání chuligánských skupin několika desítek či stovek zainteresovaných aktérů mimo bezpečnostně zajištěné fotbalové stadiony, většinou na sídlištích či na předem vytipovaných místech, která jsou pro to ideální (např. místa v přírodě, hřiště, dálniční odpočívadla atp.) (Smolík, 2008a, b).
2. V současnosti je však asi nejvíce propojená krajní pravice s fotbalovým chuligánstvím v zemích bývalého Sovětského svazu. Jedná se především o celky z hlavního města (především Spartak, CSKA a Dynamo Moskva) a celek Zenit Petrohrad (Smolík, 2008a). Počet skinheadů v Moskvě a moskevských předměstích se pohybuje kolem 5 tisíc, v Petrohradu spolu s předměstími dosahuje počtu zhruba tří tisíc atd. (Kupka et al., 2009).

LITERATURA

1. Badinterová E (2001). XY: o mužské identitě. Lito-myšl: Paseka, 266 p.

2. Bennet A (2002). Researching Youth Culture and Popular Music: Methodological Critique. *The British Journal of Sociology*, 53/3: 451–466.
3. Bezpečnostní informační služba. Informace BIS o vývoji na extremistické scéně ve 2. čtvrtletí roku 2011. [online]. [cit. 2011-10-04]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/2011-2q-zprava-extremismus.html>
4. Cohen AC (1995). *Delinquent Boys: The Culture of the Gang*. Glencoe: Free Press. 198 p.
5. Cohen S (1972). *Folk devils and moral panic: the creation of Mods and Rockers*. London: MacGibbon and Kee, 224 p.
6. Connell RW (1990). A WHOLE NEW WORLD: Remaking Masculinity in the Context of the Environmental Movement. *Gender & Society*, 4/4: 452–478.
7. Connell RW (1995). *Masculinities*. Cambridge: Polity Press, 376 p.
8. Digitalis R (2009). *Goth – Magie v temné kultuře*. Praha: Volvox Globator, 378 p.
9. Elias N, Dunning E (1986). *Quest for excitement: sport and leisure in the civilising process*. 1. vydání. New York: B. Blackwell, 320 p.
10. Erikson EH (1999). *Životní cyklus rozšířený a doplněný*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 128 p.
11. Ervo S, Johansson T (eds.) (2003). *Moulding Masculinities: Among men*. Aldershot Ashgate, 203 p.
12. Fischer S, Škoda J (2009). *Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada Publishing, 224 p.
13. Hall S, Jefferson T (eds.) (1976). *Resistance through rituals: youth subcultures in post-war Britain*. New York: Routledge, 287 p.
14. Hedbrige D (1996). *Subculture: The Meaning of Style*. Routledge, 195 p.
15. Klein MW (ed.) (2001). *The eurogang paradox: street gangs and youth groups in the U.S. and Europe*. Dordrecht: Kluwer Academic Publisher, 343 p.
16. Kolářová M (ed.) (2010). *Revolta stylem. Hudební subkultury mládeže v ČR*. Praha: Sociologické nakladatelství, v tisku.
17. Kowalska JE (2007) *Caly nasz chuligański trud wkładamy w nasz kochany klub*. In: Dziubinsky Z (ed.): *Sport a agresja*. Warszawa, Akademia Wychowania Fizycznego, 326 p.
18. Kraus B (2008). *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 216 p.
19. Kupka P, Laryš M, Smolík J (2009). *Krajní pravice ve vybraných zemích střední a východní Evropy: Slovensko, Polsko, Ukrajina, Bělorusko, Rusko*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 268 p.
20. Mareš M, Smolík J, Suchánek M (2004). *Fotbalové chuligány. Evropská dimenze subkultury*. Brno: Centrum strategických studií, Barrister&Principal, 181 p.
21. Mareš M (2006). *Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti*. Praha: OBP MV ČR, 82 p.
22. McRobbie A, Gerber J (2006). *Girls and Subcultures*. In: Hall S, Jefferson T (eds.): *Resistance through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*. London: Routledge, p. 209–222.
23. Muggleton D (2000). *Inside Subculture: the Postmodern Meaning of Style*. Oxford: Berg, 198 p.

24. Muggleton D, Weinzierl R (2003). WHAT is "Post-subcultural Studies" Anyway? In: Muggleton D, Weinzierl R (eds.): The Post-Subcultural Reader. Oxford: Berg, 324 p.
25. Nakonečný M (1999). Sociální psychologie. Praha: Academia, 288 p.
26. Reynolds S (1999). Generation ecstasy: into the world of techno and rave culture. New York: Routledge, 439 p.
27. Smolík J (2008a). Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu. Karlovy Vary: VNP, 280 p.
28. Smolík J (2008b). Média a fotbalové chuligánství. In: Slepíčková I, Jungmanová O: Média, sport a jejich role v aktivním životním stylu (CD-ROM). Praha: UK FTVS, 122 p.
29. Smolík J (2010). Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Praha: Grada Publishing, 288 p.
30. Tomášek J (2010). Úvod do kriminologie. Jak studovat zločin. Praha: Grada Publishing, 214 p.
31. Wall D (1999). Earth First and the Anti-Roads Movement: Radical Environmentalism and Comparative Social Movements. London: Routledge, 223 p.
32. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Josef Smolík, Alena Kajanová
ali.kajanova@email.cz